

náhrobním kamenem. Náhrobek pochází z roku 1694 a byl pod ním pohřben „vzácně slovutný muž“ Jan Baretha, měšťan meziříčský. Tento artefakt byl již jednou nalezen, a to v roce 1908 (Šigut 1940, 22–23), kdy se pokládala dnešní pochozí dlažba. Jeho lokace však nebyla známa.

Národní památkový úřad – odborné územní pracoviště Kroměříž doporučil zachování objevené situace, načež byl archeologický výzkum ukončen.

Literatura

Šigut, F. 1940: *Dějiny farnosti Valašské Meziříčí, I. posvátná místa.*

Valašské Meziříčí: Valašská knih- a kamenotiskárna.

Španihel, S. 2022: Valašské Meziříčí (k. ú. Valašské Meziříčí-město, okr. Vsetín). *Přehled výzkumů* 63(2), 184.

Španihel, S. 2023: Valašské Meziříčí (k. ú. Valašské Meziříčí-město, okr. Vsetín). *Přehled výzkumů* 64(2), 156.

Summary

Researches at the parish church in Valašské Meziříčí (Vsetín District) revealed, beneath the modern paving in Trench 3, a compact stone pavement with a gravestone dated to 1694 belonging to the townsman Jan Baretha. The artefact had already been discovered in 1908, but its exact location had remained unknown. As instructed by the heritage authorities, the excavation was concluded at this stage.

Samuel Španihel

Valašské Meziříčí (k. ú. Valašské Meziříčí-město, okr. Vsetín)

Ul. Soudní č. p. 1221, parc. č. 95/2, 90/5.

Vrcholný středověk – novověk. Město, zničený prostor. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum regionu Valašsko, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.4709258N, 17.9707766E

Místo před městským úřadem, kde probíhala výstavba zahřebeného kontejnerového stanoviště, bylo původně zadní částí parcely měšťanského domu, který stojí na náměstí (adresa Náměstí 11/9). Během snižování povrchu se zjistilo, že přibližně 70 % plochy bylo zničeno výstavbou teplovodu, která proběhla zřejmě v 70. letech 20. století a nebyla vyznačena v mapě síti.

Na zbylé nezasažené ploše byly zachyceny základy části minimálně dvouprostorové stavby bez bližšího určení. Zachyceny byly i fragmenty zdi s nevýraznými stopami hliněné omítky. Kolem stavby byl na několika místech dokumentován náznak chodníku, případně dláždění parcely z neopracovaných pískovcových desek. Na základě několika keramických fragmentů je možné stavbu datovat do 18.–19. století. Její existence je doložena na indikační skice Valašského Meziříčí (MZA 1834).

Pod úroveň novověké pochozí vrstvy byla zachycena vrstva, která obsahovala vrcholně až pozdně středověkou redukčně vypalovanou keramiku a zlomky mazanice. Na některých hroudách vypálené mazanice byly viditelné otisky, které dokládají existenci lehčí dřevěné stavby. Základy této stavby se však nedochovaly, je možné, že byly zničeny při výstavbě novověkého zděného objektu, případně recentního teplovodu. Pod touto vrstvou se nacházelo již jen podloží.

Literatura

MZA 1834: *Moravský zemský archiv v Brně. D9 Indikační skici, sign. 1505.*

Valašské Meziříčí 1834. Dostupné také z: <https://www.mza.cz/indikacniskici/skica/detail/2154>.

Summary

A post-medieval, as yet unidentified building was uncovered at the rear of a burgher's house plot in Soudní Street in Valašské Meziříčí (Vsetín District). Evidence for the presence of a wooden structure dating to the High or Late Middle Ages was also recorded.

Samuel Španihel

Vavřinec

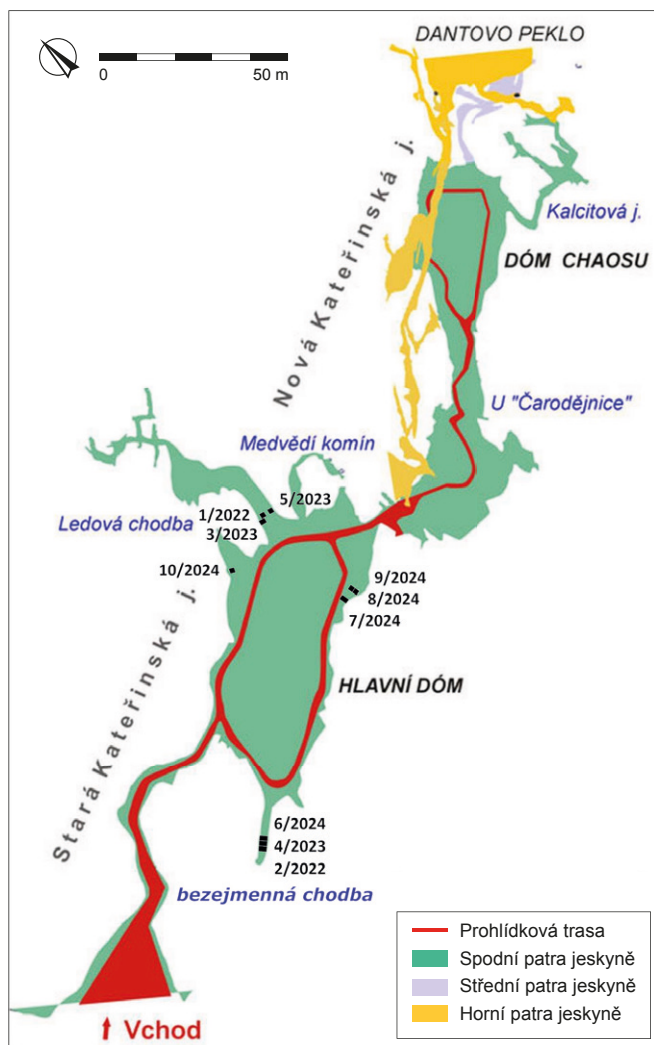
(k. ú. Suchdol v Moravském krasu, okr. Blansko)

Kateřinská jeskyně, parc. č. 753/7.

Vrcholný středověk – novověk, novověk – industriální období. Dílenský areál. Sonda. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Blanenska, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.3607006N, 16.7102508E

Po záchraném archeologickém výzkumu před jeskyní, ve vstupu a v přední části vstupní chodby (Geislerová et al. 1986) a dvou sezónách terénního výzkumu ve vnitřních prostorách Staré Kateřinské jeskyně (Vostrovská et al. 2023; 2024) byla ve dnech 12.–24. 8. 2024 realizována další sezóna. Výzkum v Ledové chodbě byl již ukončen. V bezejmenné chodbě se výzkum

Obr. 46. Vavřinec. Rozmístění deseti sond v prostorách Staré Kateřinské jeskyně. © Správa jeskyní Moravského krasu; úprava I. Vostrovská.

Fig. 46. Vavřinec. Location of the ten test trenches within Stará Kateřinská Cave. © Moravian Karst Caves Administration; edited by I. Vostrovská.

Obr. 47. Vavřinec. Kateřinská jeskyně, sonda 6/2024 na úrovni 20 cm. Foto I. Vostrovská.

Fig. 47. Vavřinec. Kateřinská Cave, Trench 6/2024 at a depth of 20 cm. Photo by I. Vostrovská.

soustředil na bližší identifikaci penězokazeckých aktivit zjištěných v minulém roce. Položeny byly také čtyři sondy přímo v Hlavním dómu: tři u útvaru „Mozeček“ a jedna sonda za Netopýřím jezírkiem; všechny v blízkosti neolitických kreseb. Před jeskyní bylo postaveno plavící zařízení na jemný materiál, v jeskyni síta na prosévání vykopaného materiálu a instalováno kvalitní osvětlení. Terénní situace ve všech sondách byly dokumentovány fotograficky a kresebně jak před zahájením prací, tak po odkrytí každé deseticentimetrové mechanické vrstvy. Všechny sondy byly po výzkumu zaměřeny totální stanicí.

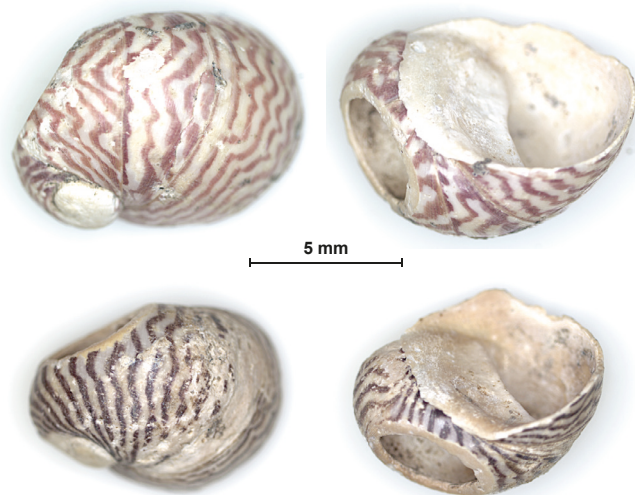
V roce 2024 bylo otevřeno celkem pět sond (obr. 46). Sonda 6/2024 o rozměrech 100 × 210 cm byla situována do koncových partií bezejmenné chodby a navazuje v severovýchodním směru přímo na sondu 4/2023 (obr. 47). Po 3–4 centimetrovém recentním nášlapu následovala do hloubky 15 cm vrstva světle žlutého sedimentu, která již obsahovala archeologické nálezy. V hloubce 15–40 cm následovala další antropogenní vrstva, ze které pochází jeden náboj 320 Short z období od konce 19. století po 2. světovou válku a dvě prázdné nábojnice stejného typu, pět kusů penězokazeckých střížků, odpadní plechy a jeden fragment keramiky z 15. století, dále šest fragmentů vrcholně středověké keramiky z 2. poloviny 13. století až 1. poloviny 14. století, desítky fragmentů keramiky z doby bronzové, jeden kus štípané industrie a tři závěsky z ulit plže *Theodoxus danubialis* (obr. 48). Závěsky mohou dle zjištěných analogií spadat do období pozdního paleolitu až středního neolitu, tedy do rozmezí před 12 000 až 6 000 BP (Rigaud 2014; Borić, Cristiani 2019). Výzkumem již nebyly získány žádné další artefakty, které by rozšířily poznání o činnosti penězokazů. Mimo artefakty byla vrstva velmi bohatá na environmentální materiál (malakofauna, netopýří kosti a uhlíky). Na radiokarbonové datování byl odeslán jeden závěsek z ulity plže *Theodoxus danubialis*, kost prasete a čtyři uhlíky ze dřeva lísky. Podrobnějším pěticentimetrovým členěním mechanických vrstev jsme prokázali archeologické nálezy i ve svrchní vrstvě světle žlutého sedimentu, což nebylo v předchozích sondách jasně patrné. Také se zdá, že obě antropogenní vrstvy jsou intaktní. Za účelem objasnění vzniku uvedených vrstev bylo odebráno několik mikromorfologických vzorků a dále sediment na geochemické analýzy. V hloubce 40–60 cm následovala hlinito-kamenitá vrstva s kostmi jeskynních medvědů (*Ursus spelaeus*) a drobných kostí pleistocenních hlodavců; v hloubce 60–74 cm šterková vrstva opět s pleistocenní faunou. Skalního dna bylo dosaženo v hloubce 74 cm.

Sonda 7/2024 o rozměrech 100 × 160 cm byla situována ve východní části Hlavního dómu, asi 1,5 m od prohlídkové trasy. Sonda navazuje přímo na stěnu u útvaru nazvaného „Mozeček“, kde se nachází uhlíková kresba s datem 6 185 ± 31 BP, tedy z období kultury s lineární keramikou. V této sondě byly pravděpodobně zjištěny narušené pleistocenní vrstvy. Běžně se v hlinito-kamenitém sedimentu objevovaly kosti pleistocenních obratlovců, převážně medvěda jeskynního. Již po odkrytí prvních 10 cm se v severovýchodní části sondy objevil intaktní oranžovo-hnědý prachovito-jílovitý jezerní sediment. V hloubce 20 cm se jezerní sediment objevil i v severozápadní části sondy; pouze uprostřed pokračoval pleistocenní hlinito-kamenitý sediment, a to až do hloubky 38 cm, kde se objevilo skalní podloží. V sondě 7/2024 nebyla nalezena žádná antropogenní vrstva.

Následně byla otevřena sonda 8/2024 o rozměrech 100 × 100 cm, cca 1 m severně od sondy 7/2024. Prvních 10 cm sedimentu je pozůstatkem narušené pleistocenní vrstvy, kterou jsme našli až v hloubce 20 cm. Vrstva obsahovala velké kosti pleistocenních obratlovců a pokračovala do hloubky 65 cm. Ve východní části sondy se v hloubce 40 cm objevil intaktní prachovito-jílovitý jezerní sediment. Odkryv byl ukončen v hloubce 65 cm, kdy dno sondy tvořil pouze jezerní sediment a velké bloky kamenů. V sondě 8/2024 nebyla nalezena žádná antropogenní vrstva.

Východně od sondy 8/2024 byla položena sonda 9/2024 o rozměrech 95 × 100 cm, která přímo navazovala na sondu 8/2024 a končila u skalní stěny. Situace zde byla obdobná jako v předchozí sondě, tedy prvních 10 cm tvořila narušená pleistocenní vrstva následovaná intaktním pleistocenním hlinito-kamenitým sedimentem (obr. 49). V hloubce 60 cm se objevil intaktní prachovito-jílovitý jezerní sediment. Odkryv byl ukončen v hloubce 65 cm, kdy dno sondy tvořil pouze jezerní sediment a velké kameny. V sondě 9/2024 nebyla nalezena žádná antropogenní vrstva.

V této části Hlavního dómu u útvaru „Mozeček“, jižně od sond 7/2024, 8/2024 a 9/2024, bylo možné pozorovat světlejší zabarvení stěn jeskyně, které v dlouhém pásu dosahovalo do výšky 70–100 cm od úrovně současného pochozího terénu. Toto zabarvení považujeme za negativní stopu po původně uložených sedimentech. Devastaci původních jeskynních sedimentů dokládá

Obr. 48. Vavřinec. Kateřinská jeskyně, sonda 6/2024. Dva závěsky z ulit plže *Theodoxus danubialis*. Foto I. Vostrovská.

Fig. 48. Vavřinec. Kateřinská Cave, Trench 6/2024. Two pendants made from shells of *Theodoxus danubialis*. Photo by I. Vostrovská.

Obr. 49. Vavřinec. Kateřinská jeskyně, sonda 9/2024 na úrovni 65 cm. Foto I. Vostrovská.

Fig. 49. Vavřinec. Kateřinská Cave, Trench 9/2024 at a depth of 65 cm. Photo by I. Vostrovská.

Obr. 50. Vavřinec. Kateřinská jeskyně, sonda 10/2024 na úrovni 60 cm. Foto I. Vostrovská.

Fig. 50. Vavřinec. Kateřinská Cave, Trench 10/2024 at a depth of 60 cm. Photo by I. Vostrovská.

také J. Knies (1895, 220): „Žel, že valná část její prokopána jest lidmi, kteří tu z pouhého zisku kopali kosti a prodávali k účelům cukrovárnickým.“ Na základě tohoto zjištění i dokumentovaných situací ve všech sondách můžeme konstatovat, že se ve Staré Kateřinské jeskyni, s výjimkou bezejmenné chodby, nenachází původní souvrství o mocnosti až 1 m. Předpokládáme, že všechny holocenní vrstvy byly zničeny a pleistocenní souvrství částečně narušeno těžbou kostí na konci 19. století. Nenarušené intaktní souvrství tak bylo dokumentováno pouze v bezejmenné chodbě v sondách 2/2022, 4/2023 a 6/2024.

Sonda 10/2024 o rozměrech 90 × 120 cm byla situována ve výklenku za Netopýřím jezírkem v severozápadní části Hlavního dómu, asi 10 m od prohlídkové trasy. Hned po odkrytí prvních 10 cm se objevila až 10 cm mocná sintrová deska, která pokrývala severozápadní polovinu sondy. Při povrchu se nacházel jeden keramický fragment z 15. století a dva fragmenty z novověké glazované nádoby. Vrstva obsahovala větší množství uhlíků, které byly místy zakomponovány přímo v sintrové desce. Sintrovou desku jsme následně v místě sondy mechanicky odstranili, pod ní se však záhy ukázalo skalní podloží. Pouze v jihovýchodní části sondy byl odkrýván intaktní pleistocenní hlinito-kamenitý sediment, který obsahoval větší kosti pleistocenních obratlovců

a pokračoval do hloubky 63 cm (obr. 50). Na radiokarbonové datování byl odeslán jeden uhlík ze dřeva lísky ze sintrové desky.

Během výzkumu se podařilo identifikovat antropogenní vrstvy, získat kromě středověkých také pravěké artefakty a odebrat velké množství environmentálních vzorků. Prokázali jsme, že Stará Kateřinská jeskyně byla navštěvována opakovaně pravděpodobně již od mladého paleolitu a většina pleistocenního a holocenního souvrství byla zničena těžbou kostí na konci 19. století.

Literatura

Borić, D., Cristiani, E. 2019: Taking Beads Seriously: Prehistoric Forager Ornamental Traditions in Southeastern Europe.

PaleoAnthropology. Special Issue: Personal Ornaments in Early Prehistory 2019, 208–239.

Geislerová, K., Seitzl, L., Svoboda, J. A., Svobodová, H. 1986:

Záchraný výzkum před Kateřinskou jeskyní. *Regionální sborník okresu Blansko* 86, 64–73.

Knies, J. 1895: Příspěvky ku poznání diluviální fauny moravských jeskyní. *Věstník České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění* IV(4), 213–231.

Rigaud, S. 2014: Pratiques ornementales des premières communautés agro-pastorales de Bavière (Allemagne): Intégration? Acculturation? Convergence? Nouveaux apports de la nécropole de Essenchbach-Ammerbreite. *Anthropologie. Journal of Man* 52(2), 207–227.

Vostrovská, I., Zajíček, P., Golec, M., Golec Mírová, Z., Plichta, A. 2023: Vavřinec (k. ú. Suchdol v Moravském krasu, okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 64(2), 157–159.

Vostrovská, I., Zajíček, P., Plichta, A. 2024: Vavřinec (k. ú. Suchdol v Moravském krasu, okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 65(2), 269–271.

Summary

In 2024, an excavation continued in the interior spaces of the Stará Kateřinská Cave, situated within the cadastral area of Vavřinec-Suchdol (Blansko District). Five test trenches were opened: three near the ‘Brain’ formation in the Main Dome, one beyond the ‘Bat Small Lake’ also in the Main Dome, and one in an unnamed passage, where anthropogenic layers were identified (Fig. 46–50). Finds from these layers include a single .320 Short cartridge dating from the late 19th century to the Second World War and two empty cartridge cases of the same type; only five counterfeit coin blanks, waste sheet metal, and one 15th-century pottery sherd; six fragments of high medieval pottery from the second half of the 13th century to the first half of the 14th century; ten sherds from the Bronze Age; one piece of chipped stone industry; and three pendants made from shells of the snail *Theodoxus danubialis* (Fig. 48).

During the research, anthropogenic layers were successfully identified, prehistoric as well as medieval artefacts were recovered, and a substantial number of environmental samples were collected. Charcoal, bones, and a single shell have been sent for radiocarbon dating. Our research has demonstrated that Stará Kateřinská Cave was visited repeatedly, probably already from the Upper Paleolithic onwards, and that most of the Pleistocene and Holocene sequence was destroyed during bone collecting at the end of the 19th century.

Ivana Vostrovská, Petr Zajíček, Aleš Plichta